

AYNURƏ RƏHİMLİ
Bakı Avrasiya Universiteti
aynura.rahimova@gmail.com

**ZADƏGANLIQ” MAKROKONSEPTİNƏ DAXİL OLAN BİR
MİKROKONSEPTİN TİMSALINDA KONSEPTİN DAXİLİ STRUKTUR
SPESİFİKASININ TƏHLİLİ
 (“Zadəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonsepti)**

Xülasə

Məqalədə “Zadəganlıq” makrokonseptinə daxil olan bir mikrokonseptin (“Zadəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonseptinin) timsalında konseptin daxili struktur spesifikasının təhlili aparılır. Məlum olur ki, “Zadəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonsepti sözügedən konseptin əsas-nüvə semantikasını əks etdirən vacib mikrokonseptlərdən biri hesab edilə bilər.

Belə ki, ənənəvi olaraq, zadəganlar sinfinin sosial gücü və maliyyə imkanları, məhz, daşınmaz əmlak kapitalına istinad edirdi. Yəni, industrial inkişafın hələ gerçəkləşmədiyi dövrlərdə yalnız böyük torpaq sahələrinə malik olan şəxslər zəngin zadəgan-mülkədar təbəqəsini formalaşdırırdı ki, bununla bağlı olaraq, ingilis dilində **Lord, to live like lord, profit, ground rent, money, land, Leasehold , Leasehold Reform, Ground Rent, Lord, life tenant, Life estate** və s. bu kimi söz və ifadələrin eyni semantik sahədə qarışması mümkün olur.

Açar sözlər: “Zadəganlıq” konsepti, “Zadəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonsepti, ingilis dili, Britaniya linqvokulturoloji mühiti, Lord.

“Zadəganlıq” konseptinin mikrokonseptləri sırasında maraq doğuranlardan biri də “Zadəganlıq-Mülkiyyət” semantik şaxələnməsini əhatə edən konsept alt-strukturudur. Bu mikrokonseptin özü də geniş daxili şaxələnməyə malik olub, əsasən “mülkiyyət” (property) semantik nüvəsinin fərqli qradasiyalarda reallaşmasını əhatə edən freymləri, freym-ssenariləri ehtiva edir. Belə ki, burada zadəganlıq titullarının ötürülməsi qaydası ilə tənzimlənən mülkiyyətdən (**title of nobility, patrilineality, palaces, land, primogeniture, personal wealth** və s.), vərəsəlik hüququ ilə əldə edilən mülkiyyətdən, zadəganlıq mülkiyyət növlərindən, habelə zadəganların maddi təminat potensialından (**profit, ground rent, money, land, Leasehold , Leasehold Reform, Ground Rent, Lord, life tenant, Life estate** və s.) söhbət gedir ki, həmin mikrokonsept, freymlər müvafiq konsept iyerarxiyası vahidləri ilə reallaşa bilərlər.

The barons’ lands and titles were passed on to the eldest son through the system known as primogeniture. [1] ; Very often we’ve noticed that families in possession of a title can have periods where their personal wealth goes down considerably but then it rebounds within a generation or two [2].

Təqdim olunan nümunələrdə “Zadəganlıq-Mülkiyyət” konseptinin məhz, zadəganlıq titulu daşıyıcısı olan şəxslərlə bağlı mülkiyyət özəlliklərini əhatə edən anlayış, proses, system, özəllik, əlamət və s. anlayışları ifadə edən terminlər, ümumişlək söz və ifadələrlə qarşılaşırıq. Məsələn, primogeniture termini “zadəganlıq institute çərçivəsində mülkiyyətin və eləcə də zadəganlıq titulunun böyük oğula ötürülməsini” ifadə edən (*the custom by which all of a family's property goes to the oldest son when the father dies* [3]) istilah olub həm hüquq, həm iqtisadiyyat, həm sosiologiya-politologiya sahələrində işlədilməkdədir.

Old Lord Ingram's estates were chiefly entailed, and the eldest son came in for everything almost. (Jane Eyre: An Autobiography) [4].

Məhz, **primogeniture** freymi çərçivəsində, biz, həm “vərəsəlik”, həm də “mülkiyyət ötürülməsi” freym-ssenarilərinin yer aldığını təsbit etmiş oluruq. Maraqlıdır ki, konseptin yaygın, yəni kəskin delimitasiyadan uzaq sərhədlərə və daxili taksonomik-iyerarxik bölgüyə malik olduğunu bu konsept çərçivəsində də izləyirik. Belə ki, “Zadəganlıq” konsepti çərçivəsində reallaşna “mülkiyyət” mikrokonsepti bilavasitə “zadəganlıq titulu” mikrokonsepti ilə də ortaq semnatik sahəyə malik olur. Belə ki, mülkiyyətin əsas hissəsinin vərəsəliliyi bilavasitə zadəganlıq titulunun da varisliyinin təsbiti çərçivəsində mümkün olur. Bu baxımından, sonuncu mikrokonseptə (**Noble titles**) aid olan **hereditary titles** ifadəsi haqqında bəhs etdiyimiz mikrokonseptə də daxil edilə bilər.

Hereditary titles, in a general sense, are titles of nobility, positions or styles that are hereditary and thus tend or are bound to remain in particular families [6].

Yeri gəlmişkən onu da qeyd edək ki, elə bu konseptə mayorat vərəsə sistemi ilə yanaşı, yalnız nəsildəki kişi cinsi nümayəndəsi tərəfindən varisliklə bağlı anlayışlar da daxildir. Bu zaman həm zadəganlıq titul, həm də mülkiyyət (titulsuz zadəganlarda ancaq mülkiyyət) oğul övladı olmayan şəxsin qızlarına deyil, digər kişi cinsindən olan yaxın qohumuna keçir. Məsələn, “Qürur və qərəz” romanından təqdim edilən iqtibasda eyni kontekst çərçivəsində biz, həm **property**, həm **default of heirs male, entailing estates from the female line**, həm də **on a distant relation, estate of two thousand a year** anlayış və ifadələri ilə qarşılaşırıq.

“Your father's estate is entailed on Mr. Collins, I think. For your sake,” turning to Charlotte, “I am glad of it; but otherwise I see no occasion for entailing estates from the female line. [5; 115].

Artıq qeyd etdiyimiz kimi, C.Ostinin müasiri olan zadəganlar və kübar cəmiyyəti üzvləri bu və ya digər şəxsin sosial statusunun səciyyələndirilməsində təkcə onun zadəganlıq titulunun rəngindən deyil, eləcə də bu titulla bərabər onun əldə etdiyi rentanın (illik icarədar gəlirinin) məbləğindən də çıxış edirdilər.

... but his friend Mr. Darcy soon drew the attention of the room by his fine, tall person, handsome features, noble mien, and the report which was in general circulation within five minutes after his entrance, of his having ten thousand a year. [5; 6]; *... she did not think anything less than two courses could be good enough for a*

*man on whom she had such anxious designs, or satisfy the **appetite and pride of one who had ten thousand a year.** [5; 236].*

İllik gəlir məbləği, rentanın həcmi birbaşa şəkildə “Zadəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonseptinə aid edilə bilən söz və ifadələri əhatə edir. Eyni zamanda bu leksik vahid və söz birləşmələri sayəsində həmin mikrokonsept öz semantik periferiyasında “Property”, “Wealth”, “Authority” konseptləri ilə də ortaq semantik sahəyə malikdir.

Həmin anlayış və ifadələr də, öz növbəsində, haqqında bəhs edilən titulsuz zadəganın (cənab Bennetin) maliyyə durumu və nəsilindəki vərəsəlik sistemi haqqında məlumatları əks etdirməklə məhz, “Zadəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonseptini əhatə edən semantik sahəni təmsil edir.

***Mr. Bennet's property** consisted almost entirely in an estate of two thousand a year, which, unfortunately for his daughters, was entailed, in default of heirs male, on a distant relation; and their mother's fortune, though ample for her situation in life, could but ill supply the deficiency of his.* [5; 9].

Bu konseptdaxilindəki mikrokonseptlərin əlaqəliliyi ilə bağlı daha bir digər maraqlı məqama da nəzər salmaq: irəlidə izləyəcəyimiz iqtibasda Britaniya zadəganlarının mülkiyyəti, maddi təminatı üçün həyati vacib olan renta sistemindən bəhs edilir.

Xatırladaq ki, bir çox çoxəsrlik tarixə, qədim dövrlərdə gedib çıxan geniş şaxələnmiş genealoji şəcərəyə malik olan zadəganlıq nəsiləri çox böyük maddi imkanlara malik olduğundan həmin zadəgan titullu şəxslərin dövlət işində, dövlət qulluğunda işləməsi o qədər də alqışlanan addım sayılmır. Bu baxımdan zadəganlıq nəsilərinin nümayəndələrinin hansı maddi imkanlara söykənməsi ilə bağlı suallar bu konseptin “renta”, “arenda/icarə” kimi iqtisadi konseptlərlə bağlılığını ortaya qoyur. Belə ki, əksər nüfuzlu zadəgan ailələri məhz, mülkiyyətin çox sayda övladlar arasında parçalanmaması naminə onun “böyük qardaş” varisliyi prinsipi ilə ötürülməsinə üstünlük veriridilər ki, bu zaman mülkiyyət ailənin əlində cəmləşib qalır və digər ailə üzvlərinə ömürlük renta (hər il ödənilən müəyyən məbləğdə pul vəsaiti) təhkim olunurdu. [7; 88].

*The old gentleman was fond of money, and anxious to keep the family estate together. He did not like to diminish the property by division, and yet he was anxious that **Mr. Edward should have wealth, too,** to keep up the consequence of the name; and, soon after he was of age, some steps were taken that were not quite fair, and made a great deal of mischief.* (Jane Eyre: An Autobiography) [4].

Göründüyü kimi, zadəganlıq həyatından bəhs edən əsərdə bir varlı zadəgan atanın var-dövlətinin bölünməsindən duyduğu narahatlıq ifadə olunur ki, bu da öz növbəsində, vərəsəliklə bağlı anlayışların “Zadəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonseptinə daxil olmasının səbəblərinə bir daha aydınlıq gətirmiş olur.

*This **Leasehold Reform (Ground Rent) Bill** cannot come soon enough for the leaseholders of tomorrow. As many noble Lords have mentioned, this of course leaves the question of what happens next to the 4.5 million current leaseholders who*

have been treated as commodities or income streams to be sold to the highest bidder in a feudal system—as brilliantly explained by the noble Lord, Lord Blencathra...”. [8].

Lordlar palatasının nümayəndəsinin məruzə mətnindən təqdim olunan iqtibasda biz, bu mikrokonseptə daxil olan bir çox leksik vahid və ifadələrin eyni kontekst çərçivəsində işləkliyini görürük.

Lordlar və digər zadəganlıq titulu nümayəndələri əsrlər uzununu onların nəsilələrinin malik olduğu böyük torpaq sahələrinin icarəyə verilməsi ilə maddi təminatlarını əldə edirdilər və bu ənənə müasir Britaniya zadəganlıq institutunda da davam etdirilməkdədir.

Britain’s 600 aristocratic families have doubled their wealth in the last decade and are as ‘wealthy as at the height of Empire’. Groundbreaking study finds hereditary titles are now worth average of at least £16m, we can reveal. [9].

Analoji hal “Qürur və qərəz” romanının konseptsferasında “Zadəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonseptinin “county” freyminin xüsusilə aktuallaşmasına yol açmışdır.

There is not a finer county in England than Derbyshire. ...

I do not know a place in the country that is equal to Netherfield. You will not think of quitting it in a hurry, I hope, though you have but a short lease.

Analoji səviyyədə aktuallaşmanı zadəgan həyatından bəhs edən digər klassikləşmiş romanlarda da izləyə bilərik.

Several wealthy and benevolent individuals in the county subscribed largely for the erection of a more convenient building in a better situation; new regulations were made. (Jane Eyre: An Autobiography). [4].

Öz şəxsi zadəgan mülkü olmayan ingilis zadəganları digər zadəganların mülklərini qısa və ya uzunmüddətli icarəyə götürürdülər ki, bu, sonuncuların illik renta gəlirini təmin edir, birincilərə (mülsüz zadəganlara) isə öz şəxsi (müvəqqəti də olsa, belə) “zadəgan yuvası” əldə etməsinə imkan verirdi. Bu mənada *short lease, rental property, property, estate, fortune* və s. söz və ifadələrinin “Zadəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonseptinə aid olması və XVIII-XIX əsrlərdə xüsusi aktivliyi ilə seçilməsi tam məntiqəməvafiqdir. Belə ki, süjet xətti həmin yüzillikləri əhatə edən bədii əsərlərin konseptsferasının təhlili məcrasında şahid olduğumuz kimi, bu dövrdə gənc zadəganların sosial status göstəcisinin əsas meyarı kimi hipermətn boyu dəfələrlə məhz, qraflığa, torpaq mülkiyyətinə, mülkə sahib olub-olunmaması məqamı, eləcə də həmin mülklərin icarəsindən əldə edilən gəlir məqamı vurğulanır.

‘This young gentleman is blessed, in a peculiar way, with every thing the heart of mortal can most desire,—splendid property, noble kindred, and extensive patronage. [5; 254]; *“She has only one daughter, the heiress of Rosings, and of very extensive property.”* [5; 47]; *“He is a man of very large property in Derbyshire, I understand.”* [5; 54] *“Yes,” replied Mr. Wickham; “his estate there is a noble*

one... [5; 54]; “*Her daughter, Miss de Bourgh, will have a very large fortune, and it is believed that she and her cousin will unite the two estates.*” [5; 59].

İlk baxışdan bəlkə də qərribə görünsə də, “Zadəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonseptinə **management, to manage an estate, to be of service** kimi iqtisadiyyat terminləri də daxil edilirlər. Belə ki, zadəganlar özləri işləməsə də, onların mülklərinin idarəedilməsi üçün xüsusi adamların yardımına, menecer kimi fəaliyyətinə ehtiyacları olur ki, bu da onları (zadəganları) rutin iş fəaliyyətlərindən azad edir və özlərini tam mənada kübar həyatın zövqlərindən bəhrələnməyə həsr etməsinə imkan və şərait yaradırdı.

“*Mr. Wickham is the son of a very respectable man, who had for many years the management of all the Pemberley estates, and whose good conduct in the discharge of his trust naturally inclined my father to be of service to him; ...*” [5; 139-140]. “*A great deal of good management, depend upon it. Yes, yes. They will take care not to outrun their income. They will never be distressed for money. Well, much good may it do them!*” [5; 159].

Onu da xatırladaq ki, bir çox **Lord** titulu sahiblərinin nəsilləri yaxın keçmişdək avtomatik olaraq (yəni, heç bir seçki aparılmadan) doğuşdan “Lordlar palatası” nümayəndəsi olmaq imtiyazına malik idi. Bu isə eyni zəmnədə Lord titulunun həm böyük torpaq sahibkarı olması ilə yanaşı, hakimiyyət təmsilçisi kimi sayıla bilməsi anlamına gəlirdi ki, bu da məntiqli olaraq, daha iki mikrokonseptin eyni semantika sahədə birgəməvcudluğunu təmin etmiş olurdu. Onu da qeyd edək ki, məhz, lord titulu sahiblərinin zəngin torpaq sahələri və daşınmaz əmlak mülkiyyəti olduğundan onlar, demək olar ki, ən zəngin zadəganlar (kral ailəsi nümayəndələri istisna olmaqla) sayılırdılar. Məhz, bu məqamı biz, C.Ostinin “Qürur və qərəz” romanındakı metafora timsalında da izləyirik: “*My dearest child,*” she cried, “*I can think of nothing else! Ten thousand a year, and very likely more! 'Tis as good as a Lord!*” [5; 266]. Eləcə də bu kontekstdə ingilis dilinin frazeoloji sistemində var-dövlətin pik nöqtəsi kimi (yəni də monarx, yəni kral və ya kraliça istisna olmaqla) lordlarla müqayisə edilməsi **live like a lord** (və ya **live like a prince**) – “*var-dövlət içərisində yaşamaq*”, “*yağ-bal içində yaşamaq*”, “*şad-xürrəm, kef içində, ehtiyac bilmədən yaşamaq*” [10; 168]. Bu kontekstdə onu da xatırlatmaq lazımdır ki, ingilis dilində **Lord** sözü təkcə titulonim kimi deyil, eləcə də teonimin evfemistik ifadəsinə xidmət edən söz kimi işlədilir.

“*Not everyone who says to me, 'Lord, Lord,' will enter the kingdom of heaven, but the one who does the will of my Father who is in heaven.* (Matthew 7:21) [11].

Göründüyü kimi, bu “İncil” iqtibasında həm **Lord** leksemi, həm də **my Father** ifadəsi evfemizm mövqeyində çıxış etməklə Tanrının adının lüzumsuz şəkildə tez-tez təkararlanmasının qarşısını almaq məqsədilə istifadə edilmişdir. Onu da qeyd edək ki, bu özəlliyin təkcə ingilis dili üçün deyil, rus, fransız, latın dillərində qeydə alınmış “İncil” mətnləri üçün xarakterikliyi vurğulayan Y.M.Çernikova rus dilində **Tanrı** teoniminin ən işlək evfemizminin **Господь** sözü, fransız dilində **l'Éternel** sözü, latın

dilində **Domimis** sözü, ingilis dilində isə məhz, **Lord** sözü olduğunu vurğulamışdır [12; 14]. İlahiyyat araşdırmalarında **Lord** sözünün bir arami mənşəli, 3 yunan mənşəli və 9 ivrit mənşəli sözün evfemistik əvəzləyicisi kimi işlədildiyi və bütün bu semantik mövqələrdə istisnasız olaraq, “şərəf, ləyaqət və ilahi böyüklüyün, gücün” ifadəsi üçün istifadə olunduğu vurğulanır [13]. Onu da qeyd edək ki, məhz, Tanrı kəlamının izafi şəkildə təkrarlanmasının yasaq olması da **Lord** evfemizminin istifadəsi kontekstində izah edilmişdir.

...*anyone who blasphemes the name of the LORD is to be put to death. The entire assembly must stone them. Whether foreigner or native-born, when they blaspheme the Name they are to be put to death.* (kursiv bizimdir. A.R.) (Leviticus 24:16). [14].

Göründüyü kimi, **Lord** sözü “İncil” mətnlərində Tanrı kəlamının evfemizmi kimi istifadə olunan və digər analoqlarından (*my Father, King of Kings*) fərqli olaraq ən yüksək işlənmə tezliyi ilə seçilən evfemizmdir. Xatırladaq ki, etimoloji olaraq, **Lord** sözü XIII əsrin ortalarından etibarən ingilis dilində işləklik qazanmış **hlaford** sözündən törəmişdir. **Hlaford** etimon **leksem** isə, öz növbəsində, “evin ağası, feodal, mülkədar, ağa, ər, idarəedicisi” anlamlarını ifadə etməklə yanaşı, həm də “Tanrı” mənasını da əks etdirirdi [15]. O da maraqlıdır ki, **Lord** titulonimi Tanrı kəlamının evfemizmi kimi çıxış edən və “Zadəganlıq” konseptinə daxil olan yeganə söz deyil. Artıq qeyd etdiyimiz kimi, analoji semantik mövqedə **King of Kings** ifadəsi də çıxış edir. **Lord** evfemizmi ilə müqayisədə daha az işlənmə tezliyinə malik olmasına rəğmən, bu ifadə də, Allahın İlahi hakimiyyətinin mütləqiliyi ilə Kralın hakimiyyətinin mütləqliyinin paralelliyi əsasında formalaşmış və yetərinə işləklik qazanmışdır.

... *which he will display at the proper time—he who is the blessed and only Sovereign, the King of kings and Lord of lords,*... (Timothy 6:15) [16].

“İncil” mətnindən bu iqtibas (Timothy 6:15) ingilis dilinin konseptferasında “Zadəganlıq” konseptinin “Tanrı” konsepti ilə semantik periferiyada əlaqəliliyini əyani şəkildə ortaya qoyur. Təkcə bir cümləlik “İncil” iqtibasında “Zadəganlıq” konseptinin işlək (müasir ingilis dili üçün arxaizmə çevrilmədən istifadə olunmaqda davam edən) üçün subkomponentinin işlədildiyini görürük: **King, Lord, Sovereign**.

Müqayisə edək: “Zadəganlıq” konsepti çərçivəsində **Sovereign** sözünün işlənmə mövqələrinə diqqət edək:

The British Monarchy is known as a constitutional monarchy. This means that, while The Sovereign is Head of State, the ability to make and pass legislation resides with an elected Parliament.

Although The Sovereign no longer has a political or executive role, he or she continues to play an important part in the life of the nation. [17].

“Tanrı” konseptində **Sovereign** sözünün işlənmə mövqələrinə nəzər salaq: *See, the Sovereign Lord comes with power, and he rules with a mighty arm.* (Isaiah 40:10) [18].

*Isaiah 40:15- The God Who Is **Sovereign**... Instead we need to look at what is happening in the world in light of the fact that God is **Sovereign**. [19].*

“Zadəəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonseptinə daxil olan **Crown Estate** erqonimi xüsusi diqqətə layiqdir və əlavə izah tələb edir. Belə ki, bu təşkilat Britaniya monarxına aid olan daşınmaz əmlak, torpaq sahələrinin idarə edilməsi, onların gəlirlərinin mənfəətli şəkildə investisiya edilməsi ilə məşğul olan təşkilatdır. Daha dəqiq desək, **Crown Estate** kral və ya kraliçaya məxsus olan əmlakın məcmusudur ki, onun da idarə edilməsilə **Crown Estate Commissioners** qurumu məşğul olur [20].

Tarixən Britaniya (daha öncə də İngiltərə) monarxları bu və ya digər zadəganları öz mülkiyyətində olan torpaq sahələri ilə mükafatlandırıldığından, **Crown Estate** erqonimi sadəcə olaraq, “Zadəəganlıq-Monarxiya” mikrokonseptinə deyil, eləcə də “Zadəəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonseptinə aid edilə bilər.

*The **Sovereign's estates** had always been used to raise revenue, and over time large areas were **granted to nobles**. [21].*

Crown Estate erqoniminin yaratdığı freym sayəsində “Zadəəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonseptinə **in right of the Crown, Royal Treasury, Sovereign Grant, annual appreciation, industry, primarily farming, profit** və s. bu kimi söz və ifadələr daxil olmuşdur.

*In two words: **real estate**. The Queen is the proprietor of the **Crown Estate**, real estate holdings across the U.K. that bring in sizable sums in **annual appreciation and industry, primarily farming**. (She is not the **private owner** of these estates, but holds them “**in right of the Crown**” as hereditary possessions.) She then returns the profits to the **Royal Treasury**, which disburses 15-25% of these funds to the **Royal Household** as the **Sovereign Grant** each year. [22].*

Məhz, “Zadəəganlıq-Mülkiyyət” mikrokonseptinin **Crown Estate** freymi sayəsində “Zadəəganlıq” makrokonseptinin semantik sahəsinin “İqtisadiyyat” makrokonsepti ilə ciddi şəkildə “kəsişmə nöqtələri” ortaya çıxır. Əslində, şərti olaraq, “kəsişmə nöqtələri” adlandırdığımız bu həmhüdüdü zonalar kifayət qədər böyük semantic sahələri əhatə edir. Maraqlısı odur ki, Britaniya linqvokulturoloji mühitinə nəzərən, “İqtisadiyyat” makrokonsepti çərçivəsində **Crown Estate** erqoniminin yaratmış olduğu freym heç də periferik mövqedə qərarlaşmır.

*Since 2012, the queen's official duties, and the costs involved in maintaining the occupied **palaces**, have been paid for by a **government-administered annual lump sum** called the **Sovereign Grant**. According to the **British monarchy's** official site, “funding for the **Sovereign Grant** comes from a percentage of the profits of the **Crown Estate** revenue.” The **Crown Estate**, as **CNN Money** explains, can be roughly defined as “a collection of U.K. **properties** and **farms** that generate hundreds of millions of **pounds** each year.” [23].*

Yuxarıda təqdim olunan iqtibasda yer almış və tərəfimizdən xüsusilə seçilmiş leksik vahid və ifadələr bilvasitə “Zadəəganlıq – Mülkiyyət” mikrokonseptinə daxil

olan və bir-birinə nəzərən koqnitiv model iyerarxiyasında subordinativ əlaqələndirmədə olan (freym, subfreym, freym-ssenari, slot) elementləri ehtiva edir. Məsələn, **the Sovereign Grant** mikrokonsepti özü ilə freym-ssenarini təcəssüm etdirir. Konseptin daxili altstukturlarının “matrisasını” tam əyaniliklə izləmək üçün maraqlı doğuran mikronsept – freymlərdən biri də **The Sovereign Grant** freymi, daha dəqiq desək, freym-ssenarisidir.

Belə ki, bu qrant illik verilən, mədaxil və məxarici ciddi şəkildə nəzarətə götürülən, dinamik dəyişikliyə məruz qalan semantik sahəni əhatə edir. Belə ki, freym-ssenarinin əsas özəlliyi məhz, həmin freym daxilindəki mütləq şəkildə prosesin, dinamikanın, dəyişkənliyin müşahidə edilməsidir. Bu freymin altslotlarını həmin freym üçün tipik olan özəllikləri, prosesləri, əlamətləri, aktorları (iştirakçıları) işarələyən söz və ifadələr daxil olur: **Crown Estate properties, farms, real estate, pounds, money, government-administered annual lump sum the queen's official duties, to cost, palaces, British monarchy, Her Majesty's Treasury, the Exchequer, the Treasury** və s.

Məsələn, üstslotların təzahür tapdığı bir mətn parçasına diqqət edək:

*The Sovereign Grant Act 2011 which came into effect from 1 April 2012 consolidated the funding provided to support the **official duties** of the **Queen** and maintain the **Occupied Royal Palaces** that up to 31 March 2012 had been provided under the **Civil List** and the **Grants-in-aid for the maintenance of the Occupied Royal Palaces, Royal Travel and Communications and Information**. [24; 1].*

Növbəti nümunədə də biz, hər bir freym üçün mütləq, vacib və dəyişməz olan üstslotların eyni kontekst çərçivəsində işləkliyini müşahidə edirik. Yəni, burada yer almış **monarch, 'in right of The Crown', private property, throne, revenues, throne, to sell** söz və ifadələri **Crown Estate** freyminin mahiyyətini formalaşdıran “özül”, “skelt”, konstanta slotlardır.

*The **Crown Estate** belongs to the reigning **monarch 'in right of The Crown'**, that is, it is owned by the **monarch** for the duration of their reign, by virtue of their accession to the **throne**. But it is not the **private property** of the **monarch** - it cannot be **sold** by the **monarch**, nor do **revenues** from it belong to the **monarch**. [25].*

Terminal səciyyəli subslotlar (altslotlar) isə, artıq qeyd etdiyimiz kimi, dəyişkən təbiətli olub, yalnız müəyyən konkret situasiya çərçivəsində aktivlik qazanırlar. Digər kontekstlərdə, fundamental, özək slot mahiyyətindən kənar olduqları üçün həmin subslotlar – terminallar kontekst formalaşdırıcı xüsusiyyətini itirə bilirlər. Və ya sadəcə zamanla aktuallığını itirən proses və situasiya uzus üçün “unudulduqda” həmin situasiya, hadisə, proseslər bağlı terminallar (fakultativ mahiyyətli subslotlar) mövcud kontekst çərçivəsindən kənarlaşdırıla bilirlər. Məsələn, **The Sovereign Grant** freyminin (freym-ssenarisinin) hal-hazırda, yəni 2021-ci ilə nəzərən, aktuallığını itirməkdə olan terminal-subslotlarından biri “Megxit” mikrokonsepti ilə bağlıdır.

Aydınlıq gətirilərək, qeyd edək ki, bu konsept Britaniya və ümumilikdə Dünya ingilisdilli mühiti üçün aktuallığını qoruyub saxlamaqda olsa da, məhz, **The Sovereign Grant** freym-senarisinə nəzər həmin konseptin **Meghan Markle, Prince Harry, to step down from life as “senior members” of the Royal Family, Frogmore House** və s. bu kimi əlaqəli semantik sahəyə aid olan komponentləri artıq aktuallığını, demək olar ki, itirmişlər. Həmin söz və ifadələri öz aktivlik mövqeyində “xatırlayaq”:

Meghan Markle and Prince Harry's departure from their roles as working members of the royal family didn't come all at once. [26]; Frogmore Cottage's renovations were covered by the Sovereign Grant, which funds the Queen and her family's official activities, with Harry and Meghan covering other costs privately, including fixtures and fittings. [27].

Onu da qeyd edək ki, “senior members” of the Royal Family, working senior royals of the family ifadələri hələ də öz aktuallığını qoruyub saxlasalar da, məhz onlarla bağlı bir subfreym-senarini ifadə edən **to step down from life as “senior members” of the Royal Family** terminalı, demək olar ki, “tarixə qovuşmuşdur”.

Analoji olaraq, **Frogmore House** oykodonimi də əslində “Zadəganlıq” konseptinin “Monarx/Monarxiya (Monarchy)” mikrokonseptinin “Crown Estate” slotuna daxildir. Lakin bu kontekst çərçivəsində **Frogmore House** oykodonimi müəyyən simvol, fiziki kontekst, kontekstual şərtləndirmə olaraq, fərqli mikrokonsept çərçivəsində də aktualıq qazanmışdır. Belə ki, Megxit hadisəsinin başlanğıc mərhələsində Suveren Qrantdan (**The Sovereign Grant**) mənimsənilən məbləğ əsasında **Frogmore House** sarayının təmir edilmişdir. Sonradan, kral ailəsi üzvü kimi öz vəzifə borclarının icrasından imtinadan sonra, Hersoq və Hersoginya Sassekslərin həmin pulu büdcəyə qaytarmalı olması adıçəkilən sarayın eyni zamanda “Megxit” mikrokonsepti çərçivəsində də aktualıq qazanmasına yol açmışdır. Bu da eyni zamanda **The Sovereign Grant** freyminin dəyişkən slotu, yəni terminalı olaraq, **Frogmore House** oykoniminin mövqelərinin bu freym matrisası çərçivəsində qararlaşdırmışdır.

ƏDƏBİYYAT:

1. <https://www.historic-uk.com/CultureUK/The-British-Peerage/>
2. <https://inews.co.uk/news/long-reads/aristocrat-uk-britain-families-double-wealth-empire-exclusive-study-316017>
3. Primogeniture
<https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/primogeniture>
4. Brontë Ch. Jane Eyre: An Autobiography
<https://www.gutenberg.org/files/1260/1260-h/1260-h.htm>

5. Austen J. Pride and Prejudice <https://www.gutenberg.org/files/1342/1342-h/1342-h.htm>
6. Definition of Nobility <https://www.nobility-association.com/definitionofnobility.htm>
7. Эпоха Джейн Остен: английское провинциальное дворянство на рубеже XVIII–XIX в. https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/50363/1/urgu1693_d.pdf
8. Leasehold Reform (Ground Rent) Bill) [https://www.parallelparliament.co.uk/lord/lord-kennedy-of-southwark/debate/Lords/2021-05-24/debates/B2F2A0CD-A62B-4194-BBDB-D05D70098500/LeaseholdReform\(GroundRent\)Bill\(HL\)](https://www.parliament.parliament.co.uk/lord/lord-kennedy-of-southwark/debate/Lords/2021-05-24/debates/B2F2A0CD-A62B-4194-BBDB-D05D70098500/LeaseholdReform(GroundRent)Bill(HL))
9. <https://inews.co.uk/news/long-reads/aristocrat-uk-britain-families-double-wealth-empire-exclusive-study-316017>
10. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. Издание второе, переработанное, Москва, «Высшая школа» Дубна, Издательский центр «Феникс» 1996, 488 с.
11. Matthew 7:21 <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+7%3A21&version=ESV>
12. Черникова Е. М.. Эвфемизация теонимов и демонимов в некоторых индоевропейских и афразийских языках : автореферат диссер.... канд.филол. наук : 10.02.20 / Черникова Елена Михайловна; – Челябинск, 2007.- 22 с.
13. Lord; The Lord // International Standard Bible Encyclopedia - <https://www.biblestudytools.com/dictionary/lord-the-lord/>
14. Leviticus 24:16 <https://www.biblestudytools.com/leviticus/24-16.html>
15. Lord <https://www.etymonline.com/word/lord>
16. Timothy 6:15 <https://www.biblegateway.com/passage/?search=1+Timothy+6%3A15&version=ESV>
17. <https://www.royal.uk/role-monarchy>
18. Isaiah 40:10 <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Isaiah%2040:10-15;&version=NIV>
19. Isaiah 40:15- The God Who Is Sovereign <https://www.katiemreid.com/2013/10/isaiah-4015-god-who-is-sovereign/>
20. The Crown Estate <https://www.gov.uk/government/organisations/the-crown-estate>
21. The Crown Estate. Our History. <https://www.thecrownestate.co.uk/en-gb/about-us/our-history/>
22. <https://time.com/5945032/what-is-the-firm-royal-family/>

23. Vincenty S. How the Royal Family Actually Makes Their Money // Oprah Daily , Mar 9, 2021 <https://www.oprahdaily.com/entertainment/tv-movies/a29862205/british-royal-family-money/>
24. The Sovereign Grant and Sovereign Grant Reserve https://www.royal.uk/sites/default/files/media/sovereign_grant_summary_2015-16.pdf
25. Who owns The Crown Estate ? <https://www.thecrownestate.co.uk/en-gb/resources/faqs/>
26. <https://people.com/royals/meghan-markle-prince-harry-step-down-royal-life-timeline/#:~:text=Buckingham%20Palace%20announced%20Friday%20that,plans%20to%20%22carve%20out%20a>
27. Cichowski H. Where will Harry, Meghan and Archie live after 'stepping down' as senior members of the Royal Family? // Hello magazine, January, 09, 2020 <https://ca.hellomagazine.com/royalty/02020010854429/where-will-prince-harry-meghan-markle-live-after-stepping-down-as-senior-members-of-royal-family>

А.РАГИМЛИ

**АНАЛИЗ ВНУТРЕННЕЙ СТРУКТУРНОЙ СПЕЦИФИКИ
КОНЦЕПТА НА ПРИМЕРЕ МИКРОКОНЦЕПТА, ВХОДЯЩЕГО В
МАКРОКОНЦЕПТ «ДВОРЯНСТВО» (МИКРОКОНЦЕПТ
«Дворянство-Собственность»)**

РЕЗЮМЕ

Ключевые слова: концепт «Дворянство», микроконцепт «Дворянство-Собственность», английский язык, британская лингвокультурная среда, Лорд.

В статье анализируется внутренняя структурная специфика концепта на примере микроконцепта (микроконцепта «Дворянство-Собственность»), входящего в макроконцепт «Дворянство». Оказывается, что микроконцепт «Дворянство-Собственность» можно считать одним из важных микроконцептов, отражающих базовую ядерную семантику концепта. Так, традиционно социальная сила и финансовые возможности дворянского класса опирались именно на недвижимый капитал.

То есть в период, когда индустриальное развитие еще не состоялось, дворянско-землевладельческий слой представляли только те, кто владел большими участками земли, в связи с чем становится возможным установление в английском языке в одном семантическом поле таких слов и выражений, как **Lord, to live like lord, profit, ground rent, money, land, Leasehold , Leasehold Reform, Ground Rent, Lord, life tenant, Life estate** и др.

A. RAHIMLI

**ANALYSIS OF THE INTERNAL STRUCTURAL SPECIFICATION OF THE
CONCEPT ON THE EXAMPLE OF THE MICRO-CONCEPT, WHICH IS A
PART OF THE MACRO-CONCEPT OF "NOBILITY" (micro-concept of
"Nobility-Property")
SUMMARY**

Key words: concept of "Nobility", micro-concept of "Nobility-Property", English language, British linguocultural environment, Lord.

The article analyses the internal structural specification of the concept on the example of the micro-concept (micro-concept of "Nobility-Property"), which is a part of the macro-concept of "Nobility". It turns out that the micro-concept of "Nobility-Property" can be considered one of the important micro-concepts, reflecting the fundamental-core semantics of the concept under consideration. As a result, the nobility's social power and financial capacity have traditionally been based solely on the capital of immovable property.

That is, at a time when industrial development had not yet occurred, only persons who owned large tracts of land formed a rich nobleman-landlord class, in connection with which it became possible in English language that words and expressions such as Lord, to live like lord, profit, ground rent, money, land, Leasehold, Leasehold Reform, Ground Rent, Lord, life tenant, Life estate, and so on stood in the same semantic domain.

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 16.02.2022

Çapa qəbul olunma tarixi: 28.02.2022

**Rəyçi: professor Çingiz Qaraşarlı
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur**